

ΠΩΣ ΑΠΟ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΤΟ ΜΕΤΑ ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝΟΣ

1. Εἴ τι ἔστι μετὰ τὸ πρῶτον, ἀνάγκη
ἐξ ἐκείνου εἶναι ἢ εὐθύς ἢ τὴν ἀναγωγὴν
ἐπὶ ἐκεῖνο διὰ τῶν μεταξύ ἔχειν, καὶ τά-
ξιν εἶναι δευτέρων καὶ τρίτων, τοῦ μὲν
ἐπὶ τὸ πρῶτον τοῦ δευτέρου ἀναγομένου,
5 τοῦ δὲ τρίτου ἐπὶ τὸ δευτέρου. Δεῖ μὲν
γὰρ τι πρὸ πάντων εἶναι ἀπλοῦν, τοῦτο
καὶ πάντων ἕτερον τῶν μετ' αὐτό, ἐφ'
ἑαυτοῦ ὄν, οὐ μεμιγμένον τοῖς ἀπ' αὐτοῦ,
καὶ πάλιν ἕτερον τρόπον τοῖς ἄλλοις
παρεῖναι δυνάμενον, ὄν ὄντως ἓν, οὐχ
ἕτερον ὄν, εἴτα ἓν, καθ' οὗ ψεῦδος καὶ τὸ
ἓν εἶναι, οὗ μὴ «λόγος» μηδὲ «ἐπιστή-
10 μη». | ὁ δὲ καὶ «ἐπέκεινα» λέγεται εἶναι
«οὐσίας» – εἰ γὰρ μὴ ἀπλοῦν ἔσται
συμβάσεως ἕξω πάσης καὶ συνθέσεως
καὶ ὄντως ἓν, οὐκ ἂν ἀρχὴ εἴη – ἀταρ-
κέστατόν τε τῷ ἀπλοῦν εἶναι καὶ πρῶτον

JAK TO, CO NÁSLEDUJE PO PRVNÍM, Z PRVNÍHO POCHÁZÍ A O JEDNU

1. Pokud něco následuje po Prvním, pak
nutně pochází z něho; musí se k němu vzta-
hovat buď přímo nebo přes mezičleny. Dále
je nutné pořadí druhých a třetích věcí; druhé
se vztahuje k prvnímu a třetí k druhému.
| Musí totiž býti něco jednoduchého, které 5
všem věcem předchází a jež se od všech vě-
cí, následujících po něm, musí odlišovat, být
u sebe, nesmíšené s tím, co pochází z něho,
a opět jiným způsobem mocno přítomnosti
u těchto ostatních věcí, být opravdu jedno,
nikoliv nějakým jiným jsoucnem a pak jed-
nem. Ani není pravda, že jest *jedno*; není
možný jeho „výměr ani poznání“ (Plat.
Parm. 142 a 3–4) | – říká se přece, že je 10
„mimo jsoucnost“ (Plat. *Rep.* 509 b 9). Kdy-
by totiž nebylo jednoduché, vně veškeré na-
hodilosti a složenosti, a kdyby nebylo o-

ἀπάντων· τὸ γὰρ τοι μὴ πρῶτον ἐνδεὲς
 τοῦ πρὸ αὐτοῦ, τό τε μὴ ἀπλοῦν τῶν ἐν
 15 αὐτῷ ἀπλῶν | δεόμενον, ἢ ἢ ἐξ ἐκεῖνων.
 Τὸ δὴ τοιοῦτον ἐν μόνον δεῖ εἶναι· ἄλλο
 γὰρ εἰ εἶη τοιοῦτον, ἐν ἂν εἶη τὰ ἄμφω.
 Οὐ γὰρ δὴ σώματα λέγομεν δύο, ἢ τὸ ἐν
 πρῶτον σῶμα. Οὐδὲν γὰρ ἀπλοῦν σῶμα,
 γινόμενόν τε τὸ σῶμα, ἀλλ' οὐκ ἀρχή· »ἢ
 δὲ ἀρχὴ ἀγένητος« μὴ σωματικὴ δὲ
 20 οὔσα, ἀλλ' ὄντως μία, | ἐκεῖνο ἂν εἶη τὸ
 πρῶτον. Εἰ ἄρα ἕτερόν τι μετὰ τὸ πρῶτον
 εἶη, οὐκ ἂν ἔτι ἀπλοῦν εἶη· ἐν ἄρα πολλὰ
 ἔσται. Πόθεν οὖν τοῦτο; ἀπὸ τοῦ πρῶτου·
 οὐ γὰρ δὴ κατὰ συντυχίαν, οὐδ' ἂν ἔτι
 ἐκεῖνο πάντων ἀρχή. Πῶς οὖν ἀπὸ τοῦ
 πρῶτου; εἰ τέλειόν ἐστι τὸ πρῶτον καὶ
 25 πάντων τελεώτατον καὶ δύναμις ἢ πρῶ-
 τη, δεῖ πάντων τῶν ὄντων δυνατώτατον
 εἶναι, καὶ τὰς ἄλλας δυνάμεις καθόσον
 δύνανται μιμεῖσθαι ἐκεῖνο. Ὅτι δ' ἂν
 τῶν ἄλλων εἰς τελείωσιν ἴη, ὀρῶμεν γεν-

pravdu jednem, nemohlo by být počátkem.
 Je ze všech věcí nejsoběstačnější, protože je
 jednoduché a první ze všech – co totiž není
 první, věru potřebuje něco, co mu předchází,
 a co není jednoduché, má zapotřebí jedno-
 duchých, v něm obsažených součástí, | aby 15
 se z nich mohlo skládat. To, co je právě ta-
 kové, může být pouze *jedno*. Kdyby bylo
 ještě jiné takové, byla by obě jedním. Jistě
 nemíníme dvě těla, ani že Jedno je prvním
 tělem. Nic jednoduchého není tělem, tělo
 vzniká, ale není počátkem: „počátek nevzni-
 kl“ (Plat. *Phdr.* 245 d 3). Kdyby počátek byl
 netělesný, ale opravdu jen jeden, | bylo by 20
 ono jiné toho druhu prvním. Kdyby tudíž
 bylo něco jiného, co by následovalo po prv-
 ním, nemohlo by již ani být jednoduché:
 bude proto *jedno-mnohé*.¹⁾ Odkud tedy po-
 chází? Z Prvního: jistě nevzniká náhodně,
 jinak by ono první nebylo počátkem všech
 věcí. Jak tedy všechno ostatní může pochá-
 zet z Prvního? Je-li | První završené, nejdo- 25
 konalejší ze všeho a první mohoucností, je
 nutně ze všech věcí nejmocnější. Ostatní
 mohoucností musí ono První napodobovat,

νῶν καὶ οὐκ ἀνεχόμενον ἐφ' ἑαυτοῦ
 μένειν, ἀλλ' ἕτερον ποιοῦν, οὐ μόνον ὅ τι
 ἂν προαίρεσιν ἔχη, ἀλλὰ καὶ ὅσα φύει
 30 ἄνευ | προαιρέσεως, καὶ τὰ ἄψυχα δὲ
 μεταδιδόντα ἑαυτῶν καθόσον δύναται.
 οἷον τὸ πῦρ θερμαίνει, καὶ ψύχει ἢ χιών,
 καὶ τὰ φάρμακα δὲ εἰς ἄλλο ἐργάζεται
 οἷον αὐτά – πάντα τὴν ἀρχὴν κατὰ δύ-
 ναμιν ἀπομιμούμενα εἰς ἀιδιότητά τε
 καὶ ἀγαθότητα. Πῶς οὖν τὸ τελεώτατον
 35 καὶ τὸ πρῶτον | ἀγαθὸν ἐν αὐτῷ σταίη
 ὥσπερ φθονῆσαν ἑαυτοῦ ἢ ἀδυνατῆσαν,
 ἢ πάντων δύναμις; πῶς δ' ἂν ἔτι ἀρχὴ
 εἶη; δεῖ δὴ τι καὶ ἀπ' αὐτοῦ γενέσθαι.
 Εἴπερ ἔσται τι καὶ τῶν ἄλλων παρ' αὐτοῦ
 γε ὑποστάντων· ὅτι μὲν γὰρ ἀπ' αὐτοῦ,
 ἀνάγκη. [Δεῖ δὴ καὶ τιμιώτατον εἶναι τὸ
 40 γεννῶν | τὰ ἐφεξῆς] δεῖ δὴ καὶ τιμιώτα-
 τον εἶναι τὸ γεννώμενον καὶ δεύτερον
 ἐκείνου τῶν ἄλλων ἄμεινον εἶναι.

jak jen jsou toho mocny. Vidíme, že všech-
 no, co z ostatních věcí dochází završení, plo-
 dí a neuspokojuje se tím, aby zůstávalo u se-
 be, nýbrž tvoří něco dalšího. To platí nejen
 o účelně rozvrhujícím, nýbrž i o tom, co
 <jen> roste bez | takového rozvrhování, do- 30
 konce i o věcech bez duše, které poskytují
 ze sebe díl, pokud jsou toho mocny: napří-
 klad oheň zahřívá, sníh ochlazuje a léky pů-
 sobí v jiném v souladu se svou přirozeností
 – všechny tyto věci napodobují v souladu se
 svou mohoucností počátek v jeho věčnosti
 a dobru. Jak by to, co je nejdokonalejší
 a první | dobro, mohlo stát v sobě samém, 35
 jako kdyby sebe dávalo nerado,²⁾ anebo jako
 kdyby bylo nemohoucí, když je přece mo-
 houcností všech věcí? Jak by pak mohlo být
 ještě počátkem? Musí z něho přece něco
 vzejít, pokud mají být ještě jiné věci, které
 z něho mají mít své bytí. To, že vzecházejí
 z něho, je naprosto nutné. [To, co plodí věci,
 které následují po něm, musí být nejdůstoj-
 nější.] | To, co jím je zplozeno a je druhé po 40
 Prvním, musí být nejdůstojnější z ostatních
 věcí a lepší než ony.

2. Εἰ μὲν οὖν αὐτὸ νοῦς ἦν τὸ γεννῶν,
 νοῦ ἐνδεέστερον, προσεχέστερον δὲ νῶ
 καὶ ὅμοιον δεῖ εἶναι· ἐπεὶ δὲ ἐπέκεινα
 νοῦ τὸ γεννῶν, νοῦν εἶναι ἀνάγκη. Διὰ τί
 δὲ οὐ νοῦς, οὐ ἐνέργειά ἐστι νόησις; νόη-
 5 σις δὲ τὸ νοητὸν ὀρῶσα καὶ πρὸς | τοῦτο
 ἐπιστραφεῖσα καὶ ἀπ' ἐκείνου οἷον ἀπο-
 τελειουμένη [καὶ τελειουμένη], ἀόριστος
 μὲν αὐτῇ ὡσπερ ὄψις, ὀριζομένη δὲ ὑπὸ
 τοῦ νοητοῦ. Διὸ καὶ εἴρηται· ἐκ τῆς ἀο-
 ρίστου δυάδος καὶ τοῦ ἐνός τὰ εἶδη καὶ οἱ
 ἀριθμοί· τοῦτο γὰρ ὁ νοῦς. Διὸ οὐχ ἀπ-
 10 λοῦς, ἀλλὰ πολλά, σύνθεσιν τε ἐμφαί-
 νων, | νοητὴν μέντοι, καὶ πολλὰ ὀρῶν
 ἤδη. Ἔστι μὲν οὖν καὶ αὐτὸς νοητὸν, ἀλ-
 λά καὶ νοῶν· διὸ δύο ἤδη. Ἔστι δὲ καὶ
 ἄλλο τῶ μετ' αὐτὸ νοητὸν. Ἀλλὰ πῶς
 ἀπὸ τοῦ νοητοῦ ὁ νοῦς οὗτος; τὸ νοητὸν
 ἐφ' ἑαυτοῦ μένον καὶ οὐκ ὄν ἐνδεές, ὡσ-
 15 περ τὸ ὀρῶν καὶ τὸ νοοῦν – ἐνδεές δὲ λέ-
 γω τὸ νοοῦν ὡς πρὸς ἐ|κεῖνο – οὐκ ἔστιν
 οἷον ἀναίσθητον, ἀλλ' ἔστιν αὐτοῦ πάν-

2. Kdyby tedy ploditelem byl sám duch,
 pak to, co přichází po něm jako zplozené, by
 nutně mělo více nedostatků než on, nicméně
 by mu muselo být dostatečně blízké a po-
 dobat se mu. Protože však ploditel je mimo
 ducha,³⁾ musí být duch to, co je zplozeno.
 Proč není ploditel duch, jehož působností je
 duchovní nahlížení? Duchovní nahlížení
 hledí na nahlížené, | obrací se k němu a je 5
 jím jakoby završováno, samo zůstává ne-
 určeno tak jako zrak a vymezeno je teprve
 tím, co nahlíží. Proto se také říká, že z neur-
 čené dvojice a jedna pocházejí vidy a čísla –
 tj. duch.⁴⁾ Proto není duch jednoduchý, ný-
 brž je mnoha věcmi. Zjevuje složeninu,
 | ovšem duchovní a zří mnoho věcí. Duch 10
 sám je něčím nahlédnutým, ale zároveň na-
 hlížejším. proto je již dvojitostí. Duch se
 však také odlišuje od Jedna tím, že jako du-
 chovně nahlížený následuje až po Jednu.
 Ale jak duch pochází z nahlédnutého? Tak-
 to: nahlédnuté, <které je první>, zůstává u se-
 be a ničeho nepotřebuje, kdežto vidící a du-
 chovně nahlížejší <něco potřebují>. Tvrdím,
 že nahlížejší je nedostatečné | vzhledem 15

τα ἐν αὐτῷ καὶ σὺν αὐτῷ, πάντη διακρι-
 τικὸν ἑαυτοῦ, ζωὴ ἐν αὐτῷ καὶ πάντα ἐν
 αὐτῷ, καὶ ἡ κατανόησις αὐτοῦ αὐτὸ οἶον-
 εἰ συναισθήσει οὐσα ἐν στάσει αἰδίῳ
 καὶ νοήσει ἐτέρως ἢ κατὰ τὴν νοῦ νόη-
 σιν. Εἴ τι οὖν μένοντος αὐτοῦ ἐν αὐτῷ
 20 | γίνεται, ἀπ' αὐτοῦ τοῦτο γίνεται, ὅταν
 ἐκεῖνο μάλιστα ἧ ὅ ἐστι. »Μένοντος« οὖν
 αὐτοῦ »ἐν τῷ οικείῳ ἡθελ« ἐξ αὐτοῦ μὲν
 τὸ γινόμενον γίνεται, μένοντος δὲ γίνε-
 ται. Ἐπεὶ οὖν ἐκεῖνο μένει νοητὸν, τὸ
 γινόμενον γίνεται νόησις· νόησις δὲ οὐ-
 σα καὶ νοοῦσα ἀφ' οὗ ἐγένετο – ἄλλο γὰρ
 25 οὐκ | ἔχει – νοῦς γίγνεται, ἄλλο οἶον νοη-
 τὸν καὶ οἶον ἐκεῖνο καὶ μίμημα καὶ εἴ-
 δωλον ἐκεῖνου. Ἄλλὰ πῶς μένοντος ἐκεῖ-
 νου γίνεται; ἐνέργεια ἢ μὲν ἐστὶ τῆς
 οὐσίας, ἢ δ' ἐκ τῆς οὐσίας ἐκάστου· καὶ ἢ
 μὲν τῆς οὐσίας αὐτὸ ἐστὶν ἐνέργεια
 ἐκάστου, ἢ δὲ ἀπ' ἐκείνης, ἣν δεῖ παντὶ

k onomu Prvnímu, v *jistém smyslu* ale <ono První> není bez vnímání, nýbrž všechny věci náležejí k němu, jsou v něm a s ním. Je mocno samo se zcela rozlišit, je v něm život a všechny věci jsou v něm. Také pochopení, které má o sobě samém, na základě jakéhosi sebevnímání,⁵⁾ nahlédnutí, kterým samo je, je věčným stáním a duchovním nahlížením, odlišným od nahlížení ducha. Jestliže něco vzniká a nahlédnuté setrvává v sobě samém, | vzniká z něho, jež jest v nejvyšší míře tím, 20 čím je. Tedy zatímco ono nahlédnuté „setrvává ve svém přirozeném stavu“ (Plat. *Tim.* 42 e 5–6), vzniká to, co se děje, sice z něho, avšak tak, že ono setrvává v sobě. Protože tedy ono setrvává jako nahlédnuté, to, co se děje, se stává nahlížením. Protože je nahlížením a nahlíží to, z čeho vzešlo, (nic jiného totiž | nemá), stává se duchem, 25 jakýmsi jiným nahlédnutým, ale *jakoby* oním Prvním, jeho napodobeninou a obrazem. Setrvává-li však ono První v sobě, jak z něho duch vzniká? V každé věci je jednak působnost, která patří ke jsoucnosti, působnost, která je jednotlivou věcí, a jednak

30 ἔπεσθαι ἐξ ἀνάγκης | ἑτέραν οὖσαν αὐ-
 τοῦ· οἷον καὶ ἐπὶ τοῦ πυρὸς ἢ μὲν τίς ἐστι
 συμπληροῦσα τὴν οὐσίαν θερμότης, ἢ
 δὲ ἀπὶ ἐκείνης ἤδη γινομένη ἐνεργοῦν-
 τος ἐκείνου τὴν σύμφυτον τῇ οὐσίᾳ ἐν τῷ
 μένειν πῦρ. Οὕτω δὴ κάκει· καὶ πολὺ
 πρότερον ἐκεῖ »μένοντος« αὐτοῦ »ἐν τῷ
 35 οἰκείῳ ἦθει« ἐκ τῆς ἐν αὐτῷ τελειότητος
 καὶ συνούσης ἐνεργείας ἢ γεννηθεῖσα
 ἐνέργεια ὑπόστασιν λαβοῦσα, ἅτε ἐκ
 μεγάλης δυνάμεως, μεγίστης μὲν οὖν
 ἀπασῶν, εἰς τὸ εἶναι καὶ οὐσίαν ἦλθεν·
 ἐκεῖνο γὰρ »ἐπέκεινα οὐσίας« ἦν. Καὶ
 ἐκεῖνο μὲν δύνάμις πάντων, τὸ δὲ ἤδη τὰ
 πάντα. Εἰ δὲ τοῦτο τὰ πάντα, ἐκεῖνο
 40 ἐπέκεινα | τῶν πάντων· ἐπέκεινα ἄρα οὐ-
 σίας· καὶ εἰ τὰ πάντα, πρὸ δὲ πάντων τὸ
 ἐν οὐ τὸ ἴσον ἔχον τοῖς πᾶσι, καὶ ταύτῃ
 δεῖ ἐπέκεινα εἶναι τῆς οὐσίας. Τοῦτο δὲ
 καὶ νοῦ· ἐπέκεινα ἄρα τι νοῦ. Τὸ γὰρ οὐ
 οὐ νεκρὸν οὐδὲ οὐ ζῶν οὐδὲ οὐ νοοῦν· νοῦς

druhá působnost, která pochází z první a mu-
 sí být ve všem jejím důsledkem, | odlišná od 30
 věci samotné. Například v ohni je jednak
 teplota, která naplňuje jeho jsoucnost, jed-
 nak teplota, která vzniká z ní, když oheň
 vykonává působnost vloženou mu do jeho
 jsoucnosti, zůstává ohněm. A tak to je
 i *tam*, ba mnohem více: zatímco první „setr-
 vává ve svém přirozeném stavu“ (Plat. *Tim.*
 42 e 5–6), je vzniklé působnosti propůjčeno
 bytí ze završení a z působnosti, která je 35
 v prvním, | protože vzniklá působnost vešla
 do bytí a do jsoucnosti z velké mohoucnosti,
 ba z největší ze všech. Ono První totiž je
 „mimo jsoucnost“ (Plat. *Rep.* 509 b 9). Je
 mohoucností všech věcí, ono vzniklé pak již
 je všemi věcmi. Je-li toto vzniklé všemi věc- 40
 mi, je ono První mimo | všechny věci: tedy
 i „mimo jsoucnost“. Je-li toto vzniklé všemi
 věcmi, Jedno však je před všemi věcmi
 a není rovno všem věcem, pak i takto vy-
 plývá, že musí <ono Jedno> být „mimo
 jsoucnost“. A je i mimo ducha: jest tedy ně-
 co mimo ducha. Protože jsoucnost není něco
 mrtvého, ani neživého, ani to, čemu chybí

45 δὴ καὶ ὄν ταυτόν. Οὐ γὰρ τῶν πραγμά-
 των ὁ νοῦς – ὡσπερ | ἡ αἰσθησις τῶν
 αἰσθητῶν – προόντων, ἀλλ' αὐτὸς »νοῦς
 τὰ πράγματα«, εἶπερ μὴ εἶδη αὐτῶν κο-
 μίζεται. Πόθεν γάρ; Ἀλλ' ἐνταῦθα μετὰ
 τῶν πραγμάτων καὶ ταυτόν αὐτοῖς καὶ
 ἔν· καὶ ἡ ἐπιστήμη δὲ τῶν ἄνευ ὕλης τὰ
 πράγματα.

duchovní nahlížení, je duch a jsoucno jedno
 a totéž. Duch nesměřuje k věcem, které mu
 předcházejí tak, jako | vnímání míří k věcem 45
 vnímaným,⁶⁾ nýbrž „duch“ sám je „svými
 věcmi“ (Aristot. *De an.* 431b 17). Jejich vi-
 dy mu totiž nejsou odněkud poskytovány –
 odkud totiž? –, nýbrž on je tu se svými věc-
 mi, jeden a týž s nimi.⁷⁾ A vůbec i vědění
 o těch věcech, jež jsou bez látky, je s nimi
 totožné.